

Phật pháp vô biên

ISSN: 2734-9195 17:05 07/09/2026

Người tu Phật cần nhận định rõ thể tính và thể tướng khác nhau, tuy đồng một bản thể, danh tướng do hạnh nguyện giúp chúng ta nương vào để thăng hoa, hiểu như vậy mới tránh khỏi tính cực đoan cố chấp do kiến thủ...

Trên các trang mạng, thi thoảng được nghe nhiều bài giảng của quý thầy, của phật tử, diễn đạt một góc nhỏ về giáo lý, tuy chưa sâu sắc nhưng vẫn thể hiện được đức tin và tấm lòng đối với phật pháp.

Phật pháp vô biên thì giáo pháp cũng đa hệ do căn cơ đa dạng của chúng sinh cần đáp ứng. Ngay cả thuốc trị cùng bệnh mà có nhiều loại khác nhau để thích hợp cơ địa khác nhau của bệnh nhân.

Xuất hiện nhiều tôn giáo cũng vì lý do đó, theo phân loại của nhà Phật, hệ thống đạo giáo trong thế gian hiện nay không ngoài ngũ thừa, tức “Nhân thừa, Thiên thừa, Thanh văn thừa, Duyên giác thừa và Bồ tát thừa” đó là nấc thang tiến hóa của nhân loại. Tùy căn cơ mà chọn một tín ngưỡng để nâng cấp tâm linh.

Tùy duyên, tùy trình độ thì không thể xem những ai khác mình là đi sai đường. Trong phạm vi Phật giáo cũng vậy. Gần ba ngàn năm về trước, nhân loại đang thời đại thoát thai từ nguyên thủy, tinh thần còn đơn sơ do xã hội chưa phát triển phức tạp. Nhân loại đối diện với bao phức tạp của thiên nhiên, sinh tâm lo sợ nên phát sinh tín ngưỡng thần quyền. Tuy nhiên, vẫn có những căn cơ tiến hóa, biết chọn cách sống, luyện tập để hòa hợp với thiên nhiên, trong đó có yoga; Bên Trung Hoa lúc bấy giờ cũng xuất hiện Đạo gia Lão Trang chủ trương Thiên-Nhân hợp nhất, quan niệm con người là tiểu vũ trụ, tương ứng với đại vũ trụ, nên phát triển pháp hành về “Tiểu châu thiên và đại châu thiên” sau thời gian luyện tập đã xuất hiện “thánh thai” triển hiện trí tuệ và thần thông của Tiên giới. Mạnh Tử và Khổng tử từng bảo: “thuận thiên giả tồn nghịch thiên giả vong”.

Đó là nét đạo đức xã hội của Khổng khuu và tiến hóa tâm linh của Lão Trang giúp Trung Hoa an định một thời. Tín ngưỡng nhân gian cũng không phức tạp như xã hội Ấn Độ thời ấy. Đức Phật xuất hiện trong một xã hội đa thần phức tạp, để giúp quần chúng thoát khỏi đức tin và giai cấp đè nặng căn cơ người dân. Đức Phật phương tiện thuyết giáo và đưa ra những pháp hành thích ứng với trình độ đương thời. Ngài không triển khai sâu rộng hơn không có nghĩa Ngài không thấu đạt mọi sự, như người chữa trị vết thương mà không cần biết ai đã tạo vết thương cho bệnh nhân.

Khi trình độ con người tiến hóa thì sẽ xuất hiện nhiều phức tạp, đưa cuộc sống xã hội đa dạng, nhiều uẩn khúc vượt ngoài tầm kiểm soát, từ đó tập nhiễm cũng đa dạng đưa đến sa đọa, xa dần chân tính. Bệnh tật phát sinh đa dạng thì y học cũng sáng chế nhiều y dược đối trị.

Về giáo dục xã hội cũng có những giáo khoa tương thích giúp cho lớp trẻ khỏi sa vào tội phạm. Chúng ta cũng không ngạc nhiên khi xuất hiện nhiều hiện tượng tín ngưỡng tạp nham, Tôn giáo Thần quyền, tốt cũng có, mơ hồ mê muội cũng có.

Sau thời đức Phật nhiều thế kỷ, Phật giáo truyền bá về phương Bắc, chịu ảnh hưởng tôn giáo bản địa để cùng phát triển, tuy nhiên không vì thế đánh mất bản sắc thoát ly “tam giới” của nhà Phật để ra. Tây Tạng ảnh hưởng đạo Bon, Trung Hoa ảnh hưởng đạo đức xã hội của Khổng giáo và Tiên Thiên của Lão giáo, thêm màu sắc tín ngưỡng nhân gian đưa đạo Phật Trung Hoa và Việt Nam

qua nhiều hình thức đa dạng, đó là đạo Phật nhập thế để hòa đồng tồn tại. Một bộ phận khác, các bậc chân tu thoát khỏi hình thức tôn giáo, ẩn cư nơi hang sâu núi thẳm. Những Tổ đức vừa duy trì giếng mối giải thoát, vừa triển khai giáo lý Đại thừa (ngày nay gọi là giáo lý phát triển tránh đối nghịch với giáo lý Tiểu thừa) cho thích nghi với trình độ tiến hóa thời đại, không có nghĩa giáo lý Phát triển sai lệch giáo lý Nguyên thủy.

Một cây sinh nhiều nhánh sum suê vẫn là một cây, thể hiện sức sống mãnh liệt của thân cây. Nếu duy trì tính nguyên thủy thì Phật giáo không thể thâm nhập vào các xã hội trên thế giới ngày nay. Tuy Tam tạng kinh điển quy mô do chư Tổ triển khai cũng không ra khỏi “Tam pháp ấn” của đức Phật.

Một trái cây tùy mỗi vùng, mỗi dân tộc gọi khác nhau, nó vẫn là trái cây đó, có thể do thổ nhưỡng khác nhau mà hương vị khác nhau. Bác sĩ đa khoa hay bác sĩ chuyên khoa đều là bác sĩ, nhưng không thể bảo bác sĩ chuyên khoa đều là bác sĩ đa khoa. Cũng thế mười phương chư Phật đồng một bản thể do hạnh nguyện khác nhau mà có danh hiệu khác nhau.

Nếu bảo niệm hồng danh mười phương chư Phật là bao gồm niệm hạnh nguyện của một vị Phật là không thể. Nếu đánh tráo khái niệm để xóa danh một vị Phật thì cần gì có một đức Phật Di Đà vô lượng Thọ vô lượng Quang, một Dược sư Lưu Ly Quang Như Lai, một Địa Tạng vương Bồ tát ?...

Nếu phủ nhận chư Phật mười phương, hay bảo Phật Di Đà không có thật chẳng khác nào ông bà tổ tiên không có thật dưới con mắt của con trẻ. Cho dù ngoài đức Phật Thích Ca không có Phật nào khác, những vị thay Phật giáo hóa chúng sinh không có giá trị sao?

Tôn giáo, giáo lý, pháp hành đều là phương tiện giúp chúng ta hướng thiện và hướng thượng, tất cả những gì hiện hữu kể cả tín ngưỡng và tôn giáo đều không thể xem là tuyệt đối, thế thì không nên xem những gì khác với niềm tin của mình là sai trái.

Người tu Phật cần nhận định rõ thể tính và thể tướng khác nhau, tuy đồng một bản thể, danh tướng do hạnh nguyện giúp chúng ta nương vào để thăng hoa, hiểu như vậy mới tránh khỏi tính cực đoan cố chấp do kiến thủ, chấp thủ mà hành giả cần phải loại bỏ khi tin vào con đường Phật đạo.

Tác giả: **Thích Minh Mẫn**